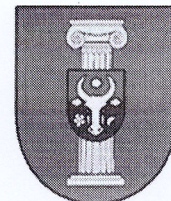

**AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОРГАН ПО
НЕПОДКУПНОСТИ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА**

INSPECTORATUL DE INTEGRITATE

MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 26
Tel.(373 22) 820 601, fax (373 22) 820 602, www.ani.md, e-mail: info@ani.md

ACT DE CONSTATARE

nr.274/20

mun. Chișinău

28 iunie 2022

Inspector de integritate principal al Inspectoratului de Integritate al Autorității Naționale de Integritate, Victor RENȚA, examinând materialele dosarului de control al averii și intereselor personale, inițiat în privința **dlui Bogdat Țârdea**, născut la [REDACTED], IDNP [REDACTED], domiciliat în [REDACTED], deputat în Parlamentul Republicii Moldova, în temeiul art. 35 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, a întocmit prezentul act de constatare, prin care,

A CONSTATAT:

În partea incipientă, este de menționat că, prin Legea nr. 130/2021 cu privire la modificarea unor acte normative, în vigoare 29.10.2021, au fost operate modificări la Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritate Națională de Integritate (în continuare Legea nr. 132/2016) și Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (în continuare Legea nr. 133/2016), aplicabilitatea cărora a fost asigurată de către inspectorul de integritate în conformitate cu art. 72 alin. (6) și art. 73 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

Astfel, având în vedere că controlul averii și a intereselor personale se stabilește și se efectuează în temeiul art. 33 alin. (3) din Legea nr. 132/2016, pe durata exercitării mandatelor, a funcțiilor publice sau de demnitate publică, adică pe perioadă distinctă din trecut, actele și acțiunile subsemnatului inspector de integritate întreprinse în cadrul controlului, s-au efectuat în conformitate cu prevederile Legilor nr. 132/2016 și 133/2016 în redacția de până la operarea modificărilor prin Legea pentru modificarea unor acte normative, nr. 130 din 07.10.2021 (în vigoare din 29.10.2021).

În această consecutivitate, la 10 iunie 2020 în cadrul Autorității Naționale de Integritate (în continuare *Autoritate*) a fost înregistrată sesizarea nr. 4201, care la 17 iunie 2020, în conformitate cu prevederile art. 30 din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, a fost repartizată aleatoriu prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor.

Potrivit sesizării, conform anchetei jurnalistice efectuate, în rezultatul verificărilor și contrapunerii datelor reale cu cele din declarațiile de avere pentru anii 2009 - 2019 depuse de către deputatul Partidului Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), Bogdan Țârdea, inclusiv redacția CV-ului, se conturează o bănuială rezonabilă potrivit căreia averea deputatului politolog cu automobile scumpe și imobil cu destinație locativă în capitală, dar cu venituri

oficiale de câteva mii lei lunar depășesc cu certitudine și în mod substanțial valoarea veniturilor realizate.

Spre exemplu, conform investigației este specificat expres că în octombrie 2014, în calitate de candidat la funcția de deputat pe listele PSRM, Bogdat Țirdea a depus o nouă declarație cu privire la venituri și proprietăți la CEC. Pentru perioada ianuarie 2012 - decembrie 2013, politologul declara venituri mai mult decât modeste: 20 de mii de lei de la locul de muncă de bază, cel de lector universitar la Universitatea Pedagogică de Stat (UPS) „Ion Creangă”; 10 mii de lei din „traininguri și onorarii/vânzări de cărți”.

Astfel, în total, Bogdat Țirdea indică venituri oficiale în valoare de 30 de mii de lei, în 24 de luni, respectiv — 1250 de lei lunar?!

Totuși, spre deosebire de declarația din 2009, în cea pentru anii 2012-2013, Bogdat Țirdea a indicat că era deja proprietarul a două apartamente în mun. Chișinău, unul de 67 și altul de 77 m.p., totodată, el declara și două mașini: Toyota RAV, 4 din 2013 și Mazda 3, din 2007.

În urma alegerilor parlamentare din 2014, Bogdat Țirdea a acces în Parlament, astfel că, în următorii șase ani, a depus constant declarații de avere.

De asemenea, tot din declarația pentru 2014 aflăm că Bogdat Țirdea a achiziționat, cu un an mai devreme, în 2013, un automobil nou, Toyota RAV 4, cu o valoare de 23,5 mii de euro. Prețul mașinii depășea de aproape 20 de ori veniturile oficiale, declarate de Bogdat Țirdea pentru anii 2012-2013.

În același document se indica faptul că, în 2014, an în care alesul poporului raporta venituri oficiale de 54 de mii de lei, acesta a achiziționat un apartament de 67 m.p., plătiind pentru el 378 de mii de lei.

Tot el declara și un alt apartament, de 77 m.p., achiziționat în 2011 cu 398 de mii de lei.

Mai mult, în 2015, an în care Bogdat Țirdea a raportat venituri oficiale de 255,9 mii lei, acesta a donat pentru PSRM 91,5 mii lei.

Prin urmare, se solicită verificarea declarațiilor și constatarea dacă cheltuielile efectuate de deputatul PSRM, Bogdat Țirdea și proprietățile mobile și imobile deținute de acesta, corespund veniturilor acumulate indicate în declarațiile de avere.

La 25 iunie 2020, conform procesului verbal de inițiere a controlului nr.288/20, în temeiul prevederilor art. 28 alin. (3) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, (în redacția în vigoare la momentul inițierii controlului), în privința dlui Bogdat Țirdea, a fost inițiat controlul averii și intereselor personale.

Prin scrisoarea nr. 04-20/3289 din 20.07.2021, dl Bogdat Țirdea a fost informat despre inițierea în privința sa a controlului averii și intereselor personale și despre drepturile prevăzute la art. 33 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (în redacția în vigoare la momentul inițierii controlului).

Potrivit art. 33 alin. (3) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în procesul de control al averii și al intereselor personale, inspectorul de integritate verifică datele și informațiile privind averea deținută a persoanei supuse controlului, precum și modificările patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatelor, a funcțiilor publice sau de demnitate publică. Controlul poate fi inițiat pe durata exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică, precum și în decurs de trei ani după încetarea exercitării acestora.

Astfel, în cadrul controlului averii și intereselor personale, în scopul stabilirii perioadei de verificare, au fost solicitate informații și documente care atestă deținerea calității de subiect

al declarării averii și intereselor personale, prevăzute la art. 3 alin. (1) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale.

Potrivit solicitării de informații nr.04-20/2902 din 27.06.2020 remisă Comisiei Electorale Centrale și conform materialelor anexate la răspunsul acesteia, înregistrate în cadrul Autorității la data de 06.07.2020 cu nr. 4860, se menționează, în urma alegerilor parlamentare din 30.11.2014, dl Bogdat Țirdea a deținut mandatul de deputat în Parlamentul Republicii Moldova, validat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.29 din 09.12.2014. Totodată, în cadrul alegerilor parlamentare din 24.02.2019, dl Bogdat Țirdea, a fost ales în calitate de deputat, mandatul fiindu-i validat prin Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 09.03.2019.

Potrivit prevederilor art. 3 alin. (1) lit. a) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, dl Bogdat Țirdea, *deține calitatea de subiect al declarării averii și intereselor personale.*

Conform art. 11 alin. (1) din Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, demnitarul este obligat să depună, în condițiile legii, declarația de avere și interese personale.

Potrivit prevederilor art. 7 alin. (1) din Legea nr.39/1994 despre statutul deputatului în Parlament* Deputatul va depune, în condițiile legii, declarație de avere și interese personale.

Conform art. 33 alin. (4) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, controlul averii și al intereselor personale se extinde asupra membrilor de familie, părinților/socilor și copiilor majori ai persoanei supuse controlului. Dacă persoana supusă controlului se află în concubinaj cu o altă persoană, verificarea se va extinde și asupra averii acestei persoane.

Astfel, în cadrul controlului averii și intereselor personale, în scopul stabilirii dacă dl Bogdat Țirdea este căsătorit ori se află în concubinaj sau dacă are persoane la întreținere și/sau copii minori, inspectorul de integritate a accesat registrul de stat al populației, în urma cărui fapt a stabilit că potrivit actului de căsătorie nr. [REDACTAT] din [REDACTAT] emis de [REDACTAT], dl Bogdat Țirdea este căsătorit cu [REDACTAT], născută la [REDACTAT] IDNP [REDACTAT] și pentru perioada efectuării controlului au avut la întreținere trei copii [REDACTAT], născut la [REDACTAT] IDNP [REDACTAT], [REDACTAT] născut la [REDACTAT] IDNP [REDACTAT] și [REDACTAT] născută la [REDACTAT] IDNP [REDACTAT].

Potrivit prevederilor art. 7 alin (1) lit.c) din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în domeniul asigurării controlului averii și al intereselor personale, Autoritatea efectuează controlul averii deținute de subiecții declarării, constată dacă există o diferență substanțială între veniturile obținute și cheltuielile realizate, pe de o parte, și averea dobândită, pe de altă parte, în timpul exercitării mandatelor sau a funcțiilor publice ori de demnitate publică, constată averea nejustificată și adresează instanței de judecată cereri în vederea dispunerii confiscării averii nejustificate.

Luând în considerație cele expuse, controlul averii și intereselor personale a fost efectuat pentru perioada 09.12.2014 (data validării de către Curtea Constituțională a mandatului de deputat a dlui Bogdat Țirdea) – 25.06.2020 (data inițierii controlului averii și al intereselor personale conform procesului verbal de inițiere al controlului) în privința subiectului declarării, dl Bogdat Țirdea.

Așadar, pentru perioada 09.12.2014-31.07.2016, potrivit acțiunii Legii nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcții de conducere (abrogată la 01.08.2016), diferența vădită este - diferență între proprietatea

dobândită și veniturile obținute care depășește de cel puțin 6 ori salariul mediu lunar obținut în perioada de declarare de către subiectul declarării și membrii familiei acestuia.

Totodată, pentru perioada 01.08.2016-25.06.2020, normele legale relevante prevăd, art. 26, 32 alin. (1) și 34 alin. (1) și (2) din Legea nr. 132/2016, Controlul averii și al intereselor personale constă în verificarea declarațiilor de avere și interese personale, a datelor și a informațiilor privind averea existentă, precum și a modificărilor patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatelor, afunțiilor publice și de demnitate publică;

În procesul de control al averii și al intereselor personale, inspectorul de integritate verifică datele și informațiile privind averea existentă a persoanei supuse controlului, precum și modificările patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatelor, a funcțiilor publice sau de demnitate publică;

Potrivit art. 33 alin. (10) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în cazul în care inspectorul de integritate are bănuieli rezonabile că persoana supusă controlului deține și alte bunuri decât cele înscrise în declarația de avere și interese personale sau există aparența de diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea deținută, acesta îi solicită persoanei supuse controlului informații și dovezi privind justificarea acestei diferențe și punctul său de vedere. Punctul de vedere al persoanei supuse controlului urmează a fi prezentat în termen de 15 zile de la solicitare. În caz de neprezentare a informațiilor sau dovezilor privind justificarea diferenței între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea deținută de subiectul declarării personal sau prin intermediul unor terți, inspectorul de integritate constată, dacă alte documente sau informații nu sugerează contrariul, că persoana verificată nu a declarat toată averea sau că există o diferență substanțială între veniturile obținute, cheltuielile realizate și averea dobândită.

Conform art. 2 din Legea 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, diferență substanțială – diferență care depășește 20 de salarii medii lunare pe economie dintre averea subiectului declarării deținută la începutul perioadei în care acesta a devenit subiect al declarării, cumulată cu veniturile obținute în această perioadă, inclusiv veniturile membrilor de familie sau al concubinului/concubinei, pe de o parte, și averea deținută la începutul verificării, inclusiv cheltuielile realizate în această perioadă, pe de altă parte.

Este de menționat că, potrivit art. 33 și 34 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, esența controlului averii și intereselor personale este de stabilire a existenței sau inexistenței diferenței substanțiale între averea dobândită în timpul exercitării mandatelor, a funcției publice sau de demnitate publică și veniturile obținute și cheltuielile realizate de către subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina, în aceeași perioadă.

Totodată, calculul diferenței substanțiale constă în aprecierea matematică a corespunderii valorii (echivalentul bănesc) averii dobândite cu veniturile nete obținute de către subiectul declarării, împreună cu membrii familiei și concubin/concubină, pe parcursul perioadei de exercitare a mandatelor, funcțiilor publice sau de demnitate publică, altor funcții și calități atribuite la categoria subiecților declarării averii și intereselor personale, ținându-se cont de diferența admisă de lege.

La calcularea diferenței substanțiale se v-or lua în calcul și cheltuielile, care pot fi demonstrate, esența cărora au constat în transmiterea dreptului de proprietate, posesie sau de folosință asupra bunurilor (de exemplu: procurarea de bunuri, închirierea transportului, procurarea foilor de odihnă și tratament, procurarea abonamentelor la sala de sport, etc.).

Respectiv, în scopul stabilirii existenței sau inexistenței diferenței substanțiale dintre averea dobândită, veniturile obținute și cheltuielile realizate de către subiectul declarării Bogdat Țârdea, pe parcursul exercitării mandatului de deputat în Parlamentul RM, în perioada 09.12.2014 – 25.06.2020, în temeiul art. 20 alin. (1) lit. b) și art. 33 alin. (3) și (4) din Legea nr. 132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, Inspectorul de integritate a solicitat și a recepționat de la autoritățile competente informații și documente necesare desfășurării controlului, precum și a făcut extrase din baze de date, în urma cărui fapt, au fost acumulate informații și documente care au fost divizate în documente și informații care se referă la venituri și cele care se referă la cheltuieli.

Astfel, documente și informații care se referă la venituri (în special de la sursele de venit indicate în declarațiile de avere și interese personale și din fișa de verificare a obligațiilor privind impozitul pe venit a persoanelor fizice) și care au importanță pentru dosarul de control, după cum urmează:

- La data de 10.12.2022, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul BC "Moldindcon bank" SA cu nr. 9732 potrivit căruia, Bogdat Țârdea, a retras de pe contul nr. [REDACTED], în perioada supusă controlului suma totală de 252 000 lei, această sumă a fost luată în calcul ca venit net.
Totodată conform aceluiași răspuns, [REDACTED], a retras de pe conturile nr. [REDACTED] și nr. [REDACTED] în perioada supusă controlului, suma totală de 83 124 lei, această sumă a fost luată în calcul ca venit net.
- La data de 23.10.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul BC "Moldova Agroindbank" SA cu nr. 7970 potrivit căruia, Bogdat Țârdea, a retras de pe contul nr. [REDACTED] în perioada supusă controlului suma totală de 73 500 lei, această sumă a fost luată în calcul ca venit net.
- La data de 07.07.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul BC "Mobiasbanca" SA cu nr. 4893 potrivit căruia, Bogdat Țârdea, a retras de pe contul nr. [REDACTED] în perioada supusă controlului suma totală de 624 770 lei, această sumă a fost luată în calcul ca venit net.
- La data de 09.11.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul UPS "Ion Creangă" din Chișinău cu nr. 8514 potrivit căruia, Bogdat Țârdea, a încasat salariu din activitatea didactică, în perioada supusă controlului, suma totală de 92 315,21 lei, această sumă a fost luată în calcul ca venit net.
- La data de 17.05.2021, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul dlui Bogdat Țârdea cu nr. 4187 potrivit căruia, la data de 10.05.2017 conform contractului de vânzare-cumpărare a imobilului, Bogdat Țârdea și [REDACTED] în calitate de vânzători, au vândut bunul imobil (apartament nr. [REDACTED] cu suprafața de 70,7 m.p. nr. cadastral [REDACTED], situat la adresa [REDACTED]), cu suma de 398 533,00 lei, astfel, această sumă a fost luată în calcul ca venit net.

Totodată, Inspectorul de integritate a solicitat și a recepționat de la autoritățile competente informații și documente necesare desfășurării controlului, precum și a făcut extrase din baze de date, în urma cărui fapt, au fost acumulate informații și documente care se referă la cheltuielile subiectului declarării care au importanță pentru dosarul de control, după cum urmează:

- La data de 09.12.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul Agenției Servicii Publice cu nr. 9690 potrivit căruia, în perioada controlului stabilit, dna [REDACTED] a cumpărat conform contractului de vânzare-cumpărare nr.2856 din 10.05.2017, 2/3 cote-părți a bunului imobil, casă de locuit individuală cu suprafața 98,8 mp, adresa: [REDACTED]

- [REDACTED], cu nr. cadastral [REDACTED], pentru care a achitat suma de 398 390.66 lei, această sumă a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
- La data de 10.12.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul BC” Moldindconbank” SA cu nr. 9732 potrivit căruia, Bogdat Țirdea, a alimentat contul nr. [REDACTED], cu suma totală de 16 350,94 lei, și respectiv această sumă a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
Conform aceluiași răspuns, [REDACTED], a alimentat contul nr. 2259A34116401, cu suma totală de 800 lei, și respectiv această sumă a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 07.07.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul BC ”Mobiasbanca” SA cu nr. 4893 potrivit căruia, Bogdat Țirdea, a alimentat contul nr. [REDACTED], cu suma totală de 20 930 lei, și respectiv această sumă a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 16.07.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul ”Arax-Impex” S.R.L. cu nr. 5152, astfel, potrivit contractului nr.112409 din 01.07.2014 și 315487 din 09.03.2014, privind prestarea serviciilor de comunicații electronice persoanei fizice, [REDACTED], în perioada supusă controlului a achitat suma totală de 7 879,68 lei, și respectiv au fost luate în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 20.07.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul Serviciului Fiscal de Stat cu nr. 5236 unde sunt menționate sumele achitate la bugetul public național de către, Bogdat Țirdea și [REDACTED], în sumă totală de 16 014,12 lei și respectiv au fost luate în calcul ca cheltuieli suportate.
  - La data de 20.07.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul Î.M. „Orange Moldova” S.A. cu nr. 5237, cu anexarea Actului de verificare pentru contractul cu ID 5224816 din 04.05.2008, [REDACTED], beneficiar de servicii de comunicații electronice, a achitat suma totală de 43 697 lei și respectiv a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 15.07.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul „Moldovagaz” S.A. cu nr. 5119, cu anexarea contractelor de furnizare a gazelor naturale consumatorului casnic nr. 208228 din 08.09.2017 și nr.0504011 din 18.11.2014, [REDACTED], consumator, a achitat suma totală de 125 330,26 lei și respectiv a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 21.07.2020, în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul Î.C.S. „Premier Energy” S.R.L. cu nr. 5301, cu anexarea contractului de furnizare a energiei electrice consumatorului casnic nr. 40301167536 din 26.07.2018, [REDACTED], consumator, a achitat suma totală de 9 938,13 lei și respectiv a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 17.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul CA „Klassika Asigurări” S.A. cu nr. 5201 cu anexarea contractului de prestare a serviciilor de asigurări, contract de asigurări nr.RCAI-001667398 din 16.07.2015, încheiate cu Bogdat Țirdea, astfel, beneficiarul serviciilor prestate menționat supra a achitat suma totală de 561,33 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 17.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul CA „Donaris Vienna Insurance Group” S.A. cu nr. 5200, astfel, în perioada supusă controlului Bogdat Țirdea și [REDACTED], au beneficiat de servicii de asigurări (carte verde și asigurare medicală pentru călătorii), pentru care au achitat suma totală de 2 058,78 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 16.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul CA „Moldasig” S.A. cu nr. 5151, astfel, în perioada supusă controlului Bogdat Țirdea și [REDACTED], au beneficiat de servicii de asigurări (carte verde și asigurare medicală pentru călătorii), pentru

- care au achitat suma totală de 1 354,01 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
- La data de 09.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul CA „Garanție” S.A. cu nr. 4957, astfel, în perioada supusă controlului Bogdat Țirdea, [REDACTED], [REDACTED] și [REDACTED] au beneficiat de servicii de asigurări (asigurare medicală pentru călătorii), pentru care au achitat suma totală de 347,26 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 10.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul CA „Acord Grup” S.A. cu nr. 4978, astfel, în perioada supusă controlului Bogdat Țirdea și [REDACTED], au beneficiat de servicii de asigurări (asigurări auto și asigurare medicală pentru călătorie), pentru care au achitat suma totală de 5 361,26 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 06.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul ÎM CIA „Transelit” S.A. cu nr. 4866, astfel, în perioada supusă controlului Bogdat Țirdea și [REDACTED], au beneficiat de servicii de asigurări (asigurări auto), pentru care au achitat suma totală de 2 319,93 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 06.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul SAR „Moldcargo” S.A. cu nr. 4859, astfel, în perioada supusă controlului Bogdat Țirdea, a beneficiat de servicii de asigurări (asigurări auto), pentru care a achitat suma totală de 614,72 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 27.07.2020 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul Partidului Socialiștilor din Republica Moldova cu nr. 5440, astfel, în perioada supusă controlului Bogdat Țirdea, a efectuat donații către PSRM, în suma totală de 185 750 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 06.10.2021 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul SC „Aerlux” SRL cu nr. 9532, astfel, în perioada supusă controlului [REDACTED] (beneficiar), a beneficiat de servicii turistice conform contractului turistic nr.67 din 07.03.2019, valoarea contractului constituie 12 400 lei, și respectiv, această sumă, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.
  - La data de 03.01.2022 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul OP „Saturn Grup” SRL cu nr. 4, astfel, în perioada supusă controlului [REDACTED] (beneficiar), a beneficiat de servicii de pază a casei particulare conform contractului privind paza casei particulare prin intermediul mijloacelor tehnice de semnalizare nr.67 din 01.09.2017, pentru care a achitat suma totală de 8 000 lei, și respectiv, a fost luată în calcul ca cheltuială suportată.

Conform Tabelului de calcul (analiză) a diferenței între veniturile obținute și cheltuielile realizate, pe de o parte, și averea dobândită, pe de altă parte, realizat în privința dlui Bogdat Țirdea precum și în privința membrilor familiei acestuia, pentru perioada 09.12.2014 – 25.06.2020, am constatat că subiectul controlului la data de 25.03.2017 ar fi dispus de economii în mărime de 285 460,74 lei, la data de 26.03.2018 ar fi dispus de economii în mărime de 229 316,27 lei și la 30.03.2020 ar fi dispus de economii în mărime de 282 731,46 lei, însă, conform declarațiilor de avere și interese personale depuse la data de 30.03.2017, 30.03.2018 și 31.03.2020, la capitolul V. Active financiare în țară și/sau în străinătate, lit. C. Numerar în monedă națională și/sau în valută străină care depășește suma de 15 salarii medii pe economie și care nu face obiectul unor depuneri în instituții financiare și alte documente care încorporează drepturi patrimoniale, indică zero numerar, ceea ce eventual rezultă că, acele resurse au fost epuizate pe modificări patrimoniale (cheltuieli) ce nu au fost oficial înregistrate la organele competente or asemenea condiționare nici nu a fost necesară și respectiv la data depunerii declarației de avere și interese personale.

Totodată, la data de 22.02.2022 în cadrul Autorității a fost înregistrat răspunsul dlui Bogdat Țirdea cu nr. 1369, prin care D-lui confirmă faptul că, în perioada 2016-2020 a deținut mijloace financiare care nu dăpășeau limita prevăzută de art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea

nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, subiecții prevăzuți la art. 3 alin. (1) declară, activele financiare deținute de subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia, inclusiv ca beneficiari efectivi, adică numerarul în monedă națională sau în valută străină care depășește valoarea a 15 salarii medii pe economie și care nu face obiectul unor depuneri în instituțiile financiare. Conturile bancare, unitățile de fond în fondurile de investiții, formele echivalente de economisire și investire, plasamentele, obligațiunile, cecurile, cambiile, certificatele de împrumut, alte documente care încorporează drepturi patrimoniale personale ale subiectului declarării și ale membrilor familiei, concubinului/concubinei acestuia, inclusiv ca beneficiari efectivi, investițiile directe în monedă națională sau în valută străină făcute de subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia, inclusiv ca beneficiari efectivi, precum și alte active financiare, dacă valoarea însumată a tuturor acestora depășește valoarea a 15 salarii medii pe economie.

Prin urmare, la data depunerii declarațiilor de avere și interese personale de către, Bogdat Țirdea, la data de 30.03.2017, 30.03.2018 și 31.03.2020, subiectul declarării dispunea de mijloace financiare ce nu depășeau limitele prevăzută de art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, și anume 15 salarii medii pe economie.

Astfel, potrivit Hotărârilor de Guvern nr. 1233 din 09.11.2016, nr. 54 din 17.01.2018 și nr. 678 din 27.12.2019, privind aprobarea quantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru 2017, 2018 și 2020, pentru anul 2017 salariul mediu constituie 5600 lei, pentru 2018 salariul mediu constituie 6150 lei și pentru 2020 salariul mediu constituie 7953 lei.

Din aceste raționamente se prezumă că dl Bogdat Țirdea la data de 30.03.2017 ar fi dispus de $15 \cdot 5600 = 84\ 000$ lei, la 30.03.2018 ar fi dispus de $15 \cdot 6150 = 92\ 250$ lei, la 31.03.2020 ar fi dispus de $15 \cdot 7953 = 119\ 295$ lei.

În context, din cele menționate de subiectul controlului și din cele constatate de inspectorul de integritate, se prezumă că diferența de numerar stabilită de inspectorul de integritate în tabelul de calcul, și anume, la data de 30.03.2017 – 201 460,74 lei (285 460,74 lei – 84 000 lei), la data de 30.03.2018 – 137 066,27 lei (229 316,27 lei – 92 250 lei) și la data de 31.03.2020 – 164 236,46 lei (282 731,46 lei – 119 295 lei), aceste sume de bani se prezumă că au fost cheltuite și respectiv au fost luate în calcul ca cheltuieli suportată.

Astfel, inspectorul de integritate a efectuat calculul diferenței între veniturile nete obținute (*mijloace financiare din care poate fi justificată diferență substanțială*), cheltuielile realizate și averea dobândită de către dl Bogdat Țirdea, soția acestuia [REDACTAT], și copii acestora [REDACTAT], [REDACTAT], [REDACTAT], în perioada 09.12.2014 – 25.06.2020, (în mod cronologic, la ziua obținerii venitului net și/sau suportării cheltuielilor), care a inclus și cheltuielile stabilite în cadrul controlului, reflectate în *tabelul de calcul (analiză) a diferenței între veniturile obținute și cheltuielile realizate, pe de o parte, și averea dobândită, pe de altă parte*, anexat la prezentul act de constatare.

În cadrul controlului, inspectorul de integritate a stabilit că pe parcursul deținerii calității de subiect al declarării averii și intereselor personale, în perioada 09.12.2014 – 25.06.2020, dl Bogdat Țirdea, a obținut un venit net (mijloace financiare din care poate fi justificată diferența) în sumă totală de 1 524 242,21 lei și au dobândit avere care constă în echivalentul bănesc a bunurilor precum și au suportat cheltuieli în sumă totală de 1 360 861,55 lei.

Astfel, s-a constatat că venitul net obținut de către subiectul declarării Bogdat Țirdea, pe parcursul exercitării funcției de demnitate publică, în perioada 09.12.2014 – 25.06.2020, depășesc echivalentul bănesc al averii dobândite și al cheltuielilor suportate în aceeași perioadă,

fapt care înlătură existența diferenței substanțiale, în sensul art. 2 din Legea nr. 133/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

La data de 01.03.2021 prin demersul nr. 04-20/991, expediat Centrului Național de Expertiză Judiciară, în conformitate cu art. 32 alin. (7) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, pentru clarificarea tuturor neconcordanțelor dintre valoarea declarată și valoarea reală a bunurilor menționate în declarație, inspectorul de integritate poate dispune efectuarea unei expertize, potrivit legii. Această expertiză se efectuează din contul Autorității, inspectorul de integritate a solicitat prin procedură urgentă, determinarea valorii de piață la momentul efectuării expertizei extrajudiciare a bunului imobil cu nr. cadastral [REDACTAT] situat la adresa [REDACTAT].

Prin urmare, conform răspunsului Centrului Național de Expertiză Judiciară nr. 1959 din 15.03.2021, solicitantul expertizei trebuie să asigure deplasarea expertului spre obiectul cercetării și înapoi, precum și să asigure accesul și condiții optime de lucru la obiectul expertizei.

Astfel, conform scrisorii nr. 04-20/2183 din 30.04.2021 remisă dlui Bogdat Țârdea, a fost solicitată disponibilitatea Dumnealui întru asigurarea accesului atât în exteriorul cât și în interiorul imobilului precum și condiții optime de lucru la obiectul expertizei, bunul imobil cu nr. cadastral [REDACTAT] situat la adresa [REDACTAT], și determinarea de către Dumnealui a zilei și orei efectuării expertizei.

Conform răspunsului nr. 4187 din 17.05.2021 expediat în adresa Autorității de către dl Bogdat Țârdea, cu referire la expertiza bunului imobil, menționează următoarele,

„Bunul imobil, casa de locuit a fost procurată în anul 2017, la un preț de 600 mii lei, acest bun se afla în varianta sură de dezvoltare (pozele se anexează) și nu a fost supus procedurii de recepție finală la etapa vânzării. Prețul de cumpărare, suprafața și alte detalii aferente au fost reflectate în declarația de avere și interese personale din anul 2017.

Pînă în prezent, în cei 4 ani, bunul imobil a fost supus procedurii de finisare și dare în exploatare conform procesului-verbal de recepție finală, fapt care a atras după sine în mod firesc investiții suplimentare costului inițial.

În aceste condiții o evaluare (expertiză *Determinarea valorii de inventariere/normative a bunului imobil sau evaluare bunului imobil*) a costului bunului imobil respectiv este desuetă în condițiile anului 2021, or, după cum se cunoaște pînă la recepția finală a bunului imobil evaluarea costului acestuia se face exclusiv prin prisma costului materialelor de construcție a acestuia (a se vedea Hotărârile explicative ale Curții Supreme de Justiție), iar după darea în exploatare a bunului imobil, evaluarea acestuia se realizează per ansamblu prin stabilirea prețului mediu de piață.

Astfel, o expertizare a prețului bunului imobil în cauză ar comporta un caracter obiectiv, exclusiv dacă s-ar face la situația anului 2017 (caracteristicile tehnice ale bunului imobil care stau la baza calculării valorii), și nu în condițiile actuale ale imobilului.

Pe cale de consecință, o evaluare actuală a imobilului ar denatura costul obiectiv al acestuia la data procurării, și ar duce în eroare Autoritatea în eventualitatea evaluării diferenței între venituri și averea dobîndită.

Subsidiar, menționez că bunul imobil în speță îmi aparține doar în cotă-parte de 2/3, respectiv 1/3 este proprietatea unor persoane terțe, care nu sunt subiecți ai declarației (socrii mei).

În condițiile enunțate, pentru a nu afecta drepturile persoanelor terțe, în eventualitatea unei expertize efectuate asupra bunului imobil la domiciliul acestora, merită a fi subliniate

prevederile art.29 din Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia „Domiciliul și reședința sânt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămîne în domiciliul sau în reședința unei persoane fără consimțământul acesteia.”. Precum și prevederile art.46 din Legea supremă.

În ceea ce privește proveniența sumei de 600 mii lei pentru cumpărarea bunului imobil, menționez că anterior procurării acestuia, subsemnatul am înstrăinat apartamentul din mun. Chișinău contra sumei de 400 mii lei (contractul de vânzare-cumpărare se anexează), prin urmare alte 200 mii lei sunt contribuția socrilor mei, care astfel au procurat 1/3 din casa de locuit. Ulterior investițiile în imobil au fost făcute treptat timp de 4 ani, proporțional de către co-proprietari.

Finalmente, sunt dispus pentru a vă comunica alte date relevante procedurii de control inițiate, precum și pentru a determina rostul și tipul evaluării pe care îl preconizați”.

Totodată, în condițiile celor menționate de dl Bogdat Țîrdea, cu referire la solicitarea efectuării expertizei bunului imobil, prin scrisoarea nr. 04-20/5507 din 24.09.2021 expediată dnei [REDACTED] (soacra dlui Bogdat Țîrdea și coproprietara bunului imobil în privința căruia sa solicitat efectuarea expertizei), a fost solicitată disponibilitatea Dumneaei privind acceptul efectuării expertizei. Prin urmare, conform răspunsului nr.9727 din 12.10.2021 expediat în adresa Autorității de către dna [REDACTED], se menționează că Dumneaei își exprimă dezacordul privind oferirea accesului către imobilul respectiv din considerentul că, este proprietară doar a unei părți a bunului imobil și nu dispune de drept de dispoziție absolută asupra imobilului. Prin urmare, chiar dacă este proprietară, în circumstanțele de fapt menționate, nu poate satisface cerințele înaintate, or, în caz contrar, ar admite o ingerință a dreptului la viața privată a fiicei ([REDACTED]) și soțului său ([REDACTED]) (coproprietari ai imobilului).

Reieșind din cele expuse, în cadrul controlului, nu s-a constatat că averea și interesele personale nu au fost declarate în mod corespunzător precum și nu s-a constatat că între averea dobândită de către dl Bogdat Țîrdea și membrii familiei acestuia, pe parcursul exercitării calității de subiect al declarării averii și intereselor personale și veniturile obținute și cheltuielile realizate în aceeași perioadă există o diferență substanțială în sensul art. 34 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Potrivit art. 34 alin. (2) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, *dacă nu constată una dintre situațiile prevăzute la alin. (1), inspectorul de integritate emite un act privind lipsa încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale*

Având în vedere cele constatate, în conformitate cu prevederile art. 19 lit. (g), art. 34 alin. (2) și art. 35 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, inspectorul de integritate,-

DECIDE:

1. Se încetează procedura de control al averii și al intereselor personale în privința dlui Bogdat Țîrdea, deputat în Parlamentul Republicii Moldova.
2. Se aduce la cunoștință dlui Bogdat Țîrdea actul de constatare și se informează despre dreptul de a-l contesta, în termen de 30 zile de la emitere la Curtea de Apel Chișinău.

Inspector de integritate principal

Victor RENȚA